

SKIN IN THE GAME

LESMAP



Skin in the Game is een theaterproductie van fABULEUS, geschreven en geregisseerd door Rashif El Kaoui. Sofie Joan Wouters verzorgt de co-regie en staat op het podium, samen met acteur Zakaria Ridouani en 8 jongeren.

OVER fABULEUS

fABULEUS is een uniek productiehuis voor dans, circus en (tekst)theater. Centraal in de werking staat de artistieke samenwerking tussen (zeer) jong talent en (meer) ervaren makers. Bekend door zijn jongerenproducties waarin performers vanaf 13 jaar op het podium staan. fABULEUS biedt hen de nodige omkadering om hun kwaliteiten als speler, danser of maker te ontwikkelen.

fABULEUS werkt in Leuven vanuit het Openbaar Entrepot voor de Kunsten (OPEK). Het is een van de drie Leuvense stadsgezelschappen en ook huisgezelschap van de Werking Jong Publiek bij Kunstencentrum STUK.

Leerlingen met (prille) podiumambities mag je altijd doorverwijzen naar de auditieworkshops van fABULEUS. Audities zijn altijd spannend, maar bij fABULEUS zijn het open kennismakingsworkshops waar iedereen welkom is en die vooral als doel hebben om alle deelnemers te bevestigen in hun passie en warm te maken voor de podiumkunsten. Deelnemers komen uit heel Vlaanderen en Brussel, in alle vormen, maten, kleuren en gewichten, met en zonder podiumervaring. Meer informatie over de auditieworkshops en de werking van fABULEUS vind je op: <https://fabuleus.be/audities>

Zijn de leerlingen benieuwd naar een blik achter de schermen? Bekijk dan zeker dit interview met Ziba en Laetitia. Beiden deden ze mee in twee fABULEUS-producties. Ze vertellen over hoe audities, repetities en tournees bij fABULEUS er echt aan toe gaan. Je vindt het interview hier: <https://vimeo.com/1026830888>

INLEIDENDE WORKSHOP (MOOSS)

Voorafgaand aan de schoolvoorstellingen van Skin in the Game biedt Mooss (BAMM) een inhoudelijke en interactieve workshop aan op school. Via speels opdrachten en klasgesprekken werken de leerlingen rond thema's als competitie en kapitalisme. Tegelijk krijgen ze nog eens de basis theatercodes mee. Alles om de leerlingen klaar te stomen voor een positieve theaterervaring.

Voor de ontwikkeling van de workshop werkt Mooss samen met fABULEUS en makers Rashif El Kaoui en Sofie Joan Wouters.

Duur: 1 of 2 uren (afhankelijk van de beschikbare tijd en budget).

Aantal deelnemers: 1 klas van max 25 leerlingen

Locatie: ruime zaal op school

Prijs: €70 per lesuur + vervoerskosten van de coach

Contactpersoon: Hanne Ballois, hanne@bamm.be

SKIN IN THE GAME – KORT

Spannend theater over kapitalisme op leven en dood, met 8 jongeren en 2 volwassen spelers.

- *Skin in the Game* is een **theaterproductie** van fABULEUS. Het script is van Rashif El Kaoui. De voorstelling duurt ongeveer 90'.
- *Skin in the Game* speelt zich af op een **eliteschool**, waar tieners worden klaargestoomd om de toekomstige architecten van de wereld te worden, desnoods ten koste van elkaar, in **een systeem waar geld het hoogste goed is**. Iedere les is doordrenkt met de waarde van winst en macht. Eten of gegeten worden. Die onderlinge competitie wordt bittere ernst wanneer de wereld het doelwit wordt van een mysterieuze dreiging. Een groep studenten zit vast in een klaslokaal, samen met een directrice en een leerkracht. Buiten heerst er chaos. Wie redt zijn vel? Wie wordt als eerste opgeofferd? Wie verkoopt zijn ziel?
- *Skin in the Game* is een bestaande **uitdrukking in het Engels**. Als iemand *skin in the game* heeft, betekent dit dat hij/zij veel persoonlijk tijd, moeite of geld heeft geïnvesteerd om een hoger doel te bereiken. Het gaat over directe betrokkenheid bij het resultaat van je acties.
- De voorstelling kan een aanleiding zijn om het in de klas te hebben over thema's als **kapitalisme** en **machtsstructuren**. Je kan *Skin in the Game* ook meer vormelijk benaderen door te werken rond **teksttheater**, theatercodes, verhaalstructuur en eerdere theaterbezoeken.
- Het kan geen kwaad als je sommige, meer filosofische, tekstfragmenten niet helemaal begrijpt. *Skin in the Game* is namelijk ook gewoon een *high school drama* met de typische personages die botsen.

Heeft u vragen of suggesties voor omkadering? Neem gerust contact met ons op!

Filip Bilzen

communicatie & educatie fABULEUS

filip@fabuleus.be

THEATER?

Een goed voorbereid publiek is goud waard. Leerlingen die zonder enige voorkennis naar het theater komen zijn vaak niet het meest ideale publiek. Je kan de leerlingen al prikkelen met onderstaande opdrachten, het bekijken van het promobeeld of hun eerdere theater ervaringen bespreken. Hieronder vind je enkele tools om het gesprek rondom theater te openen.

De Affiche

Een grafisch ontwerper maakt in het begin dikwijls verschillende versies van een affiche. [In deze map kan je 7 ontwerpen bekijken voor de affiche van *Skin in the Game*.](#)

- Wat verwacht je van de voorstelling als je deze affiche ziet?
- Wat verklapt de titel al over de inhoud?
- Welke associaties roept de titel of het beeld bij jullie op?
- Welk ontwerp spreekt je het meest aan?
- Na het theaterbezoek kan je je afvragen: welk ontwerp past voor jou het best bij de voorstelling?

Eerdere ervaringen

Ben je met jouw leerlingen al eerder naar een theatervoorstelling gaan kijken? Bespreek met de leerlingen hoe dat verliep. Wat vonden ze indrukwekkend of eerder slaapverwekkend aan de voorstelling.

Ook onderstaande vragen kan je met de leerlingen bespreken:

- Voor welke soort voorstellingen mogen ze je uit je bed halen? Waar zou je graag nog eens naar willen gaan kijken?
- Wat vind je maar niks?
 - ❖ Hoe kwam dat? Niet jouw stijl? Begreep je het niet? Wat zou er moeten veranderen om je wel te interesseren?
- Wat zijn voor jou de ingrediënten van een goede theatervoorstelling? Wat mag er zeker niet ontbreken en wat laat men beter achterwege?

De theatercodes

Toeschouwers zijn net zo goed onderdeel van de voorstelling als de acteurs. Jouw concentratie en houding beïnvloeden hoe jouw burens de voorstelling ervaren, maar ook hoe de spelers het stuk brengen. Theater is live. Je deelt samen één ervaring en tegelijk moet iedereen de kans krijgen om zijn/haar eigen individuele ervaring te vormen.

Als je op het podium staat, kan je de toeschouwers niet altijd zien (door het tegenlicht), maar je hoort en voelt ze wel. Bedenk hoe je jezelf zou voelen als je daar zou staan. Wat voor signalen uit het publiek zouden jou aanmoedigen en sterker maken? In [deze video](#) zetten onze collega's van het paleis in Antwerpen nog eens alle theatercodes op een rij.



RASHIF EL KAOU SOFIE JOAN WOUTERS

SKIN IN THE GAME

EEN THEATERPRODUCTIE VAN FABULEUS

100 De Oudekerkplein, 1017 CA Amsterdam, Nederland
020 612 3100 www.fabuleus.nl

Het finale affichebeeld van *Skin in the Game*

KAPITALISME 101

Io: De basis van het kapitalistisch denken is het maken van winst. Winst komt voor alles. Voor geluk. Voor rechtvaardigheid. Voor menselijkheid. Hoe kan zo'n systeem het 'beste' systeem zijn?

Mi: Goed zo... Io snapt het. Er bestaat geen ideaal systeem. Maar het kapitalisme is nu eenmaal het beste dat we momenteel hebben.

Io: Wacht, dat bedoel ik helemaal niet...

Mi: Maar dat bedoel ik wel. Adam Smith... schrijf maar op: Adam Smith, Schotse moraalfilosoof en soort godfather van het kapitalisme, geloofde dat het nastreven van het eigenbelang ook zou resulteren in het grootste maatschappelijk belang.

Io: Maar dat is juist het probleem: mensen die enkel aan zichzelf denken ten koste van anderen.

Mi: Io, sta eens recht en kijk de klas aan. Wat wil jij?

Io: Ik wil een betere wereld.

Mi: Nobel. Wat is dat dan volgens jou?

Io: Een wereld waar mensen een fuck geven om elkaar. Een wereld waarin ...

Mi: Verkoop het aan mij.

Io: Wat?

Mi: Jouw idee voor een betere wereld.

Kapitalisme is een economisch systeem. Dat wil zeggen, het is een systeem voor het omgaan met geld en rijkdom. In een kapitalistisch land zijn het de burgers, en niet de overheid, die bedrijven bezitten en leiden. Deze bedrijven concurreren met andere bedrijven om zaken te doen. Ze beslissen welke goederen en diensten ze leveren. Ze beslissen ook hoeveel ze voor de goederen en diensten vragen en waar ze deze verkopen. Bedrijven doen al deze dingen om geld te verdienen voor hun eigenaren.

(bron: <https://kids.britannica.com/kids/article/capitalism/352909>)

Skin in the Game is een horror-fantasie over een wereld die extreem kapitalistisch is. Tijdens de repetitieperiode verdiepte de ploeg zich daarom in de basisprincipes van het kapitalisme. Zo lazen ze o.a. het boek ***Talking to My Daughter About the Economy: A Brief History of Capitalism*** van Yanis Varoufakis.

In de aanloop naar de voorstelling is het zeker interessant om samen met de leerlingen te reflecteren over kapitalisme (hoe werkt het? wat zijn de idealen van kapitalisme? wat is de kritiek op het systeem?)

Het is niet zo evident om video's te vinden die op een eenvoudige en neutrale toon de basisbeginselen van kapitalisme uitleggen.

Deze video is alleszins kort en overzichtelijk



Wat is kapitalisme?

<https://www.youtube.com/watch?v=oByVRQtm88E>

Een kritische reflectie op kapitalisme vind je o.a. in deze TED-Talk van Yanis Varoufakis (die we hierboven al aanhaalden)



Capitalism will eat democracy -- unless we speak up | Yanis Varoufakis

<https://www.youtube.com/watch?v=GB4s5b9NL3I>

Een ander boek dat inspireerde was **Cannibal Capitalism** van Nancy Fraser. De notie "cannibal capitalism" is belangrijker voor de voorstelling dan de best moeilijk leesbare analyses die Fraser eraan verbindt.

Opdracht: De ideale wereld!

Hoe ziet jouw ideale wereld (of maatschappelijk systeem) eruit? Maak een (digitale) collage waarin jij jouw eigen droomwereld visualiseert. Haal inspiratie uit bestaande systemen zoals het kapitalisme, communisme of verzin een compleet nieuwe structuur. Hoe ziet de wereld er voor jou uit? Wie is er aan de macht? Wat gebeurt er als je de regels niet volgt?



👉 De wereld van vandaag

Voordat je je eigen ideale wereld ontwerpt, is het belangrijk om stil te staan bij de wereld waar we nu in leven.

Denk na over de volgende vragen:

- In wat voor maatschappij leven we op dit moment? Aan welke dingen wordt veel belang gehecht? Hoe belangrijk is de overheid? Hoeveel verantwoordelijkheid hebben burgers?
- Wat werkt goed en wat zou je graag willen veranderen?
- Wie heeft de macht, en hoe wordt die macht gebruikt?
- Hoe wordt rijkdom verdeeld – eerlijk of ongelijk?
- Welke regels bepalen ons dagelijks leven?
- Wat wil je behouden in een toekomstige wereld?

👉 Brainstorm

Bedenk eerst wat voor een wereld je zou willen creëren. Stel je voor: jij mag bepalen hoe de wereld er uit ziet, welke regels er zijn en wie de macht heeft.

Onderstaande vragen kunnen je op weg helpen:

- Wat is er het belangrijkste in jullie systeem? (geld, natuur, dieren, mensen,..)

- Wie is de baas?
- Hoe wordt rijkdom verdeeld? Wie krijgt wat?
- Wat zijn de regels of wetten?
- Wat gebeurt er als je de regels niet volgt?
- Hoe zou de wereld er uit zien? De huizen, straten, natuur,

👉 Knip en plak je systeem aan elkaar

Nu ga je jouw systeem visueel maken! Verzamel afbeeldingen uit tijdschriften, kranten of het internet die jouw systeem het beste weergeven en maak hiermee een collage, visualisatiebord of tekening mee.

- Hoe ziet het dagelijkse leven er uit in jouw wereld? 5 dagen weekend? Nooit meer vakantie?
- Wat voor mensen wonen er in jouw wereld? Hoe zien ze er uit?
- Wie zijn de bekende mensen in jouw wereld? Wereldverbeteraars, acteurs, vuilnismannen, dokters, bakkers?
- Hoe gaan ze om met de natuur? Hoe zien de straten en gebouwen eruit?
- Welke elementen van je systeem komen het sterkst naar voren in je collage?

👉 Overtuig je publiek

Na het maken van je collage is het tijd om jouw ideale wereld tot leven te brengen in een overtuigende presentatie. Stap in de schoenen van een politicus of filosoof en overtuig je medeleerlingen dat jouw systeem de oplossing is voor een ideale wereld.

Leuke toevoeging: Laat de klas stemmen welk systeem ze graag zouden willen invoeren.

Verdiepende vragen voor na de presentaties:

- Waarom zou dit systeem goed werken? Wat zou er fout lopen in dit systeem?
- Als je één element van het verzonden systeem mag meenemen naar de huidige maatschappij, wat zou het dan zijn?

THE ONE MILLION DOLLAR MINDSET

Het is onbelangrijk waar jullie vandaan komen. Het enige wat telt is waar jullie naartoe gaan. Jullie zullen dat ene procent van de samenleving vormen waar de andere 99 procent naar opkijkt.

(fragment uit *Skin in the Game*)

Het recept tot succes

Hard werken, veel geld verdienen, klimmen naar de top! De leerlingen van *Skin in the Game* worden klaargestoomd om de toekomstige architecten van de wereld te worden, desnoods ten koste van elkaar.

Maar ook 'gewone' jongeren worden voortdurend gebombardeerd met verhalen over rijkdom, macht en succes. Hoe gaan ze daarmee om?

Lees: *De 100 rijkste jonge ondernemers van Nederland: hoe doen ze het?*

<https://mtsprout.nl/columnisten-experts/top-100-jonge-miljonairs>

Wat maakt ondernemers succesvol? Investeerder Jeroen Bertrams ziet een herkenbaar patroon bij de Top 100 Jonge Miljonairs van Nederland. Zij werken vol overgave dag en nacht aan hun idee. Niet gezond, wel noodzakelijk voor succes.

- Hoe kijk je naar deze jonge miljonairs?
- Wat onthoud je uit dit artikel?
- Zou je zelf zo succesvol willen zijn? Zou je het ervoor over hebben om zo gefocust te zijn op één zaak?
- In welke 'business' zou je zelf succesvol willen of kunnen worden?
- Zijn succes en rijkdom hetzelfde?
- Wat zou je doen met één miljoen of één miljard?
- Wat zou er veranderen indien jullie niet alleen klasgenoten zouden zijn, maar ook concurrerende bedrijfsleiders?

Snel rijk? Klik hier!

Veel jongeren dromen ervan om niet meer naar school te hoeven of nooit meer moeten werken. De belofte dat je snel en makkelijk rijk en beroemd kan worden is alomtegenwoordig: van crypto-influencers tot *youngest self-made billionaire* Kylie Jenner of [diepfakevideo's van Bart De Wever](#).

- Hoe schat je jouw eigen kansen in om rijk en/of beroemd te worden?
- Welke invloed hebben jouw ouders, vrienden, school, televisie en vooral social media op jouw ideeën over geld en succes?
- Ben je al in contact gekomen met advertenties over beleggen, snel rijk worden of bitcoins? Hoe kijk je daarnaar? Zijn ze betrouwbaar? Welke elementen maken de filmpjes geloofwaardig? Welke elementen zorgen ervoor dat de filmpjes onbetrouwbaar ogen?
- Kan je rijk worden zonder er hard voor te werken?
- Heb je er ooit al aan gedacht om een (online) bedrijf te starten? Zo ja, welke?

De Standaard: Cryptomunten en ETF's in de les economie: "Mijn leerlingen zeggen vaak: op Tiktok zeggen ze iets anders"

<https://www.standaard.be/economie/cryptomunten-en-ett-s-in-de-les-economie-mijn-leerlingen-zeggen-vaak-op-tiktok-zeggen-ze-iets-anders/87577397.html>

Buy or die



<https://www.youtube.com/watch?v=PQleT6BtCbE>

In de film [the wolf of wall street](#) zweept Jordan Belfort (gespeeld door Leonardo Di Caprio) zijn verkopers op om alles te geven en succesvol te zijn. Wat doet hij om zijn publiek te overtuigen?

- ◆ Hoe praat hij?
- ◆ Wat doet hij met zijn lichaamstaal?
- ◆ Gebruikt hij humor of blijft hij serieus?
- ◆ Hoe is hij gekleed?

◆ Hoe is zijn interactie met het publiek? Afstandelijk? Persoonlijk?

Nu is het aan jou. Je maakt een creatief en overtuigend filmpje (1-3 minuten) waarin je een **manier promoot om snel rijk of succesvol te worden**. Denk bijvoorbeeld aan: investeren in een opkomende hype, de loterij saboteren en winnen, influencer worden, een geniaal business idee uitwerken of de nieuwste uitvinding lanceren. Je doel is om het **publiek te overtuigen** van jouw methode op een **originele manier**.

👉 **Brainstorm**

Bedenk met je groepje op welke manier je fictief snel rijk of succesvol kunt worden. **Schrijf jullie plan uit** en benadruk de elementen die jullie het belangrijkste vinden, bijvoorbeeld: Hoeveel geld je er mee kunt verdienen? Hoe snel zal je succesvol zijn?

Nadien denk je na over hoe je je **publiek gaat overtuigen**. Denk terug aan **de advertenties** om snel rijk te worden en de **speech van Jordan Belfort**. **Welke elementen** vonden jullie **overtuigend werken** en willen jullie gebruiken in jullie video?

Enkele voorbeelden van overtuigingsstrategieën:

- Humor
- Angst ("Als je dit niet doet, blijf je arm!")
- Bewijs (grafieken, screenshots, nep-testimonials)
- Emotie (vrijheid, rijkdom, mooie auto's)
- Herhaling ("Iedereen kan dit!")

Andere: _____

👉 **Filmen, monteren, editen, ...**

Enmaal je een duidelijk plan hebt hoe je het publiek gaat overtuigen met je businessidee kun je gaan filmen. Nadien kan je, net zoals in de advertenties, **tekst, grafieken of afbeeldingen** toevoegen tijdens het editen.

Welke stijl kiezen jullie voor de video?

- Vlog
- Reclamespot
- Sketch
- Nieuwsreportage

- Motiverende speech

Andere: _____

Showtime!

Bekijk de filmpjes samen in de klas en bespreek welke filmpjes het meest overtuigend waren en het meest creatieve idee hadden.

- Wat maakte de filmpjes overtuigend?
- Welke ideeën waren origineel? Realistisch? Absurd of grappig?
- Welke elementen zouden de filmpjes nog sterker maken? Bijvoorbeeld muziek, effecten, ...

VERANDERING BEGINT BIJ WRIJVING

Aïcha Mouhamou – augustus 2025

Wat gebeurt er wanneer competitie de maatstaf van samenleven wordt?

Wanneer de klas geen veilige plek meer is, maar een arena waarin ongelijkheid en privilege genadeloos toeslaan? Na *De Kwetsbaren* maken Rashif El Kaoui en Sofie Joan Wouters opnieuw een productie bij fABULEUS waarin ze filosofie mixen met sciencefiction en horror. Deze keer is de setting een eliteschool waar macht zich vermomt als spel en iedere misstap een prijs heeft.

Rashif: Waar *De Kwetsbaren* gelezen kan worden als een inleiding tot intersectionaliteit, is *Skin in the Game* eerder een oefening in de basisprincipes van het kapitalisme. Wat me boeit, is om maatschappelijke thema's die ons dagelijks bestaan doorkruisen via jongeren te vertalen naar het podium. En naast die inhoudelijke keuzes is er natuurlijk ook mijn eigen fascinatie: ik ben een nerd die houdt van sci-fi en horror (*lacht*). Gelukkig is er binnen fABULEUS ruimte voor al die lagen tegelijk.

Hoe nemen jullie de jongeren mee in zulke complexe thema's?

Sofie Joan: Door vooral veel gesprekken te voeren. We hebben bijvoorbeeld samen het boek *Talking to My Daughter About the Economy: A Brief History of Capitalism* van Yanis Varoufakis gelezen. Het is behapbaar, maar blijft complex genoeg om tot echte discussies te leiden. Ik probeer een sfeer te creëren waarin de jongeren bij letterlijk alles kunnen zeggen:

'Ik snap het niet.' Dat vertraagt het leesproces, maar maakt het juist extra interessant.

***Skin in the Game* speelt zich af op een eliteschool, die in jullie voorstelling opvallend divers is. Hoe belangrijk was dat voor jullie?**

Rashif: Het was essentieel om een 'majority minority' groep in die klas te hebben, een minderheid die de meerderheid vormt. De thema's die we aanraken binnen de voorstelling gaan over ongelijkheid, privilege en macht, en dat kan je niet los zien van de vraag wie er in de klas zit. Door een minderheidsgroep zichtbaar te maken, ontstaat er automatisch spanning in hoe je als publiek de klas ervaart: je wordt geconfronteerd met een situatie waarin niet iedereen vanuit dezelfde positie vertrekt. Het gaat niet om het expliciet benoemen, maar om het voelbaar maken van die scheve verhoudingen en hoe het systeem werkt.

Jullie staan niet alleen als regisseurs aan het roer, Sofie Joan, jij speelt ook mee op het toneel. Hoe is dat voor jou?

Sofie Joan: Het is ontzettend fijn om zo dicht bij de jongeren te werken en met hen op tour te gaan. Tegelijk is het spannend om als speler mijn eigen weg te vinden en de rol van co-regisseur even los te laten. Tijdens een scène kan ik zo bezig zijn met het geheel en de andere spelers dat ik soms vergeet dat het aan mij is (*lacht*). Die dubbele pet is uitdagend, maar ik denk dat het ook een belangrijk voorbeeld

voor hen is: ik ken mijn teksten, ben op tijd, en ik sta daar!

Wat hopen jullie dat de jongeren meenemen uit dit proces?

Sofie Joan: Voor mij draait het vooral om zelfvertrouwen. Dat ze voelen en geloven dat ze goed genoeg zijn, zowel als persoon als op het toneel. Veel jongeren dragen een gevoel met zich mee dat ze tekortschieten, en het zou prachtig zijn als deze ervaring later het moment blijkt waarop ze echt zijn gaan geloven in zichzelf. Daarnaast hoop ik dat ze verwondering meenemen: nieuwsgierigheid naar de wereld en naar hun eigen mogelijkheden.

Rashif: Voor mij gaat het om het vermogen om het systeem in vraag te stellen. Veel van de thema's die we op het toneel behandelen, zijn al aanwezig in hun dagelijks leven, maar ze zijn nog te jong om de patronen volledig te doorzien. Ik hoop dat ze een bewustzijn ontwikkelen om dingen kritisch te bevragen: je zit altijd in een systeem, maar het is niet altijd eenvoudig om dat te zien wanneer je er middenin staat.

De Kwetsbaren eindigde zonder een happy end. Hoe benaderen jullie het einde in *Skin in the Game*, en welke rol speelt dat narratieve besluit in jullie thematiek?

Rashif: Wanneer je een systeem wilt herdenken, moet er spanning ontstaan: verandering begint bij wrijving. Vanuit ontevredenheid, confrontatie of ongemak kan beweging ontstaan. Een conventioneel happy end geeft het publiek soms een vals gevoel van voltooiing, terwijl wij juist willen dat ze blijven

nadenken over de dynamieken die ze hebben gezien.

Het gaat dus niet om pessimisme of volledig tragisch eindigen; het gaat om het creëren van een ruimte voor reflectie, waarbij de voorstelling het publiek uitdaagt om zich kritisch te verhouden tot macht, ongelijkheid en hun eigen positie binnen systemen. Maar om precies te ervaren hoe dat werkt, moet je vooral zelf komen kijken.

“Skin in the Game” betekent zelf risico dragen. Waar voelen jullie dat in jullie eigen leven of kunstenaarschap?

Rashif: In de podiumkunsten is dat constant aanwezig. Zodra je het podium betreedt, sta je letterlijk en figuurlijk op het spel. Je stem, je aanwezigheid — zelfs als je een personage speelt — is iets intiems dat je deelt met een publiek. Mensen denken vaak dat ze niets op het spel hebben staan, maar eigenlijk hebben we dat voortdurend; we maken onszelf wijs dat het niet zo is.

Om het dichterbij het heden te brengen: de BDS-beweging – een wereldwijd netwerk dat streeft naar economische, culturele en politieke druk op Israël om de rechten van Palestijnen te respecteren – is daarin een interessant voorbeeld. Je opereert binnen een systeem, binnen de bestaande spelregels, en probeert verandering teweeg te brengen, terwijl je het systeem zelf niet per se onderschrijft. Het gaat niet om persoonlijke verantwoordelijkheid, maar om erkennen dat je betrokken bent. Het is dat beginpunt: toegeven dat je voortdurend “skin in the game hebt”, dat je zelf deel uitmaakt van de mechanismen waarbinnen verandering mogelijk is.